

U S N E S E N Í

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, složený z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců Mgr. Víta Bičáka, JUDr. Romana Fialy, Mgr. Radovana Havelce, JUDr. Tomáše Rychlého a JUDr. Pavla Simona, rozhodl o návrhu **Okresního soudu ve Zlíně** na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi ním a **Státním pozemkovým úřadem**, se sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3, a dalších účastníků sporu vedeného u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 36 C 341/2019, o nahrazení projevu vůle žalovaného uzavřít dohodu o vydání pozemku: žalobce **Arcibiskupství olomoucké**, IČ 00445151, se sídlem Wurmova 562/9, Olomouc, zastoupeného JUDr. Jakubem Křížem, advokátem se sídlem Na Podkovce 281/10, Praha 4, a žalovaný **Lesy České republiky, s. p.**, IČ 42196451, se sídlem Přemyslova 1106/19, Hradec Králové, zastoupený JUDr. Janem Nemanským, advokátem se sídlem Těšnov 1059/1, Praha 1,

t a k t o :

- I. **P ř í s l u š n ý** vydat rozhodnutí ve věci vedené u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 36 C 341/2019, o nahrazení projevu vůle, **j e s o u d .**
- II. Rozhodnutí Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Zlínský kraj, ze dne 12. 1. 2016, čj. SPU 015784/2016/Čer, **j e** v části týkající se pozemku v katastrálním území H. **n i c o t n é .**

O d ů v o d n ě n í :

[1] Návrhem doručeným 23. 9. 2019 zvláštnímu senátu zřízenému podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále „zákon o některých kompetenčních sporech“), se Okresní soud ve Zlíně domáhal, aby zvláštní senát rozhodl spor o pravomoc podle § 1 odst. 1 písm. a) zákona o některých kompetenčních sporech. Spor vznikl mezi ním a Státním pozemkovým úřadem ve věci vedené u okresního soudu pod sp. zn. 36 C 341/2019 o nahrazení projevu vůle žalovaného uzavřít dohodu o vydání pozemku.

[2] Z předloženého spisu vyplynuly následující skutečnosti:

[3] Žalobce vyzval žalovaného dle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (dále „zákon o majetkovém vyrovnání“), k uzavření dohody o vydání několika pozemků v katastrálním území H., mimo jiné p. č. X o výměře 745m². K uzavření dohody však nedošlo, a proto se žalobce obrátil na Státní pozemkový úřad, Krajský pozemkový úřad pro Zlínský kraj. Ten rozhodnutím čj. SPU 015784/2016/Čer rozhodl tak, že se pozemek p. č. X nevydává, protože na něm stojí

stavba – hráz retenční nádrže, což je překážkou vydání dle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání.

[4] Žalobce následně podal u Okresního soudu ve Zlíně žalobu na nahrazení projevu vůle žalovaného k uzavření dohody o vydání několika pozemků (včetně p. č. X) ve smyslu § 10 odst. 4 zákona o majetkovém vyrovnání. Okresní soud žalobu zamítl rozsudkem čj. 36 C 319/2016-204. Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně, k odvolání žalobce rozsudek okresního soudu zrušil pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Uvedl, že je potřeba rozlišit nezemědělské a zemědělské nemovitosti dle § 2 písm. b) zákona o majetkovém vyrovnání, přičemž soud nemá vycházet z úvahy pozemkového úřadu. Povaha pozemku je totiž rozhodná pro pravomoc soudu, kterou musí posoudit sám. Dojde-li okresní soud k závěru, že má pravomoc rozhodovat o konkrétním pozemku a o stejném pozemku již meritorně rozhodl pozemkový úřad, vzniká zde kompetenční spor.

[5] Okresní soud poté usnesením čj. 36 C 319/2016-235 vyloučil žalobu ve vztahu k pozemku p. č. X k samostatnému řízení (vedeném pod sp. zn. 36 C 341/2019) a předložil zvláštnímu senátu návrh na zahájení kompetenčního sporu. Uvedl, že pozemek p. č. X nesloužil k 24. 6. 1991 k plnění funkcí lesa ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 61/1977 Sb., o lesích, ve znění účinném k 24. 6. 1991. Jde o pozemek trvale bez lesních porostů, který přispíval k mimoprodukčním funkcím lesa, ale pro lesní hospodářství nebyl nezbytný. Nejedná se o zemědělskou nemovitost dle § 2 písm. b) zákona o majetkovém vyrovnání, a proto má pravomoc ve věci rozhodovat soud; o totožném předmětu však již rozhodl pozemkový úřad.

[6] Žalovaný ve vyjádření k návrhu na zahájení kompetenčního sporu uvedl, že předmětný pozemek naplňoval formální i materiální znaky zemědělského pozemku. Zdůraznil, že pozemek byl evidován v lesním hospodářském plánu jako lesní pozemek. Retenční nádrž slouží k zadržování vody v krajině, což tvoří nezbytnou součást lesního hospodářství.

[7] Žalobce ve svém vyjádření uvedl, že rozhodující je to, čeho se žalobou domáhá. Ve věci jde o nahrazení projevu vůle žalovaného uzavřít dohodu o vydání pozemku dle § 10 odst. 4 zákona o majetkovém vyrovnání, k čemuž jsou příslušné soudy. Předmětný pozemek není zemědělskou nemovitostí, a rozhodnutí Státního pozemkového úřadu o nevydání pozemku je proto nicotné.

[8] Při řešení vzniklého sporu o pravomoc mezi správním orgánem a soudem se zvláštní senát řídil následující úvahou:

[9] Zvláštní senát se nejprve zabýval otázkou, zda je ve věci kompetenční spor, k jehož rozhodnutí je příslušný. Státní pozemkový úřad rozhodl o tom, že pozemek p. č. X se nevydává; o stejném pozemku na základě návrhu stejného žadatele a dle jiného ustanovení téhož právního předpisu nyní jedná okresní soud. Obě strany sporu svou příslušnost odvozují od povahy pozemku, kterou posoudily rozdílně; správní orgán se opírá o § 9 zákona o majetkovém vyrovnání a soud o § 10 téhož zákona. Mohlo by se tedy zdát, že rozhodují o jiném předmětu řízení a kompetenční spor tu není. Není však přípustné, aby o (ne)vydání téhož pozemku rozhodovaly dva orgány nezávisle na sobě; musí se předejít tomu, aby zde existovala dvě protichůdná rozhodnutí. Dle Ústavního soudu navíc není v restitučních věcech pro totožnost věci rozhodná totožnost právní normy (nález Ústavního soudu z 13. 12. 2016, sp. zn. III. ÚS 3567/14, bod 32). Zároveň je potřeba zdůraznit, že stejný pozemek nemůže spadat do působnosti obou ustanovení současně. Ve věci jde proto o pozitivní kompetenční spor o věcnou příslušnost dle § 1 odst. 1 zákona o některých kompetenčních sporech, k jehož projednání je příslušný zvláštní senát. Situace je však specifická v tom, že pravomoc toho kterého orgánu veřejné moci se odvíjí od toho, zda uplatněný nárok spadá pod § 9 zákona o

pokračování

majetkovém vyrovnání, anebo § 10 téhož zákona, tedy od „věcné působnosti“ těchto ustanovení. Předpokladem pro zodpovězení otázky příslušnosti je tedy posouzení právní povahy restituovaného majetku na základě hmotněprávních norem.

[10] Pro věc je klíčové, zda je předmětný pozemek zemědělskou nemovitostí dle zákona o majetkovém vyrovnání. Státní pozemkový úřad se domnívá, že pozemek je zemědělskou nemovitostí, dle okresního soudu tomu tak není.

[11] Okresní soud a Státní pozemkový úřad se dále rozcházejí v názoru, zda na pozemku leží stavba ve smyslu § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání. Zvláštní senát se však touto otázkou nezabýval. Ačkoliv je pro věcné posouzení věci zásadní, na pravomoc ji projednat a rozhodnout vliv nemá. Povaha pozemku by byla k 24. 6. 1991 stejná v případě, že by hráz byla stavbou, i v případě, že by jí nebyla. Sporná povaha hráze nemá vliv na určení, zda je pozemek p. č. X zemědělskou nemovitostí dle zákona o majetkovém vyrovnání; tato okolnost má vliv pouze na možnost vydání nárokovaného pozemku, jde-li o pozemek zemědělský.

[12] Na okraj zvláštní senát uvádí, že se zabýval jen pozemkem p. č. X, nikoliv stavbou, která na něm případně může stát. Předmět řízení vymezil žalobce ve své žalobě výslovně jako pozemek, stejně tak pozemkový úřad rozhodoval o pozemku a soud ve výroku usnesení o vyloučení k samostatnému řízení rovněž explicitně hovoří pouze o pozemku.

[13] Dle § 2 písm. b) bodu 2. zákona o majetkovém vyrovnání jsou zemědělskými nemovitostmi pozemky, které ke dni 24. června 1991 tvořily lesní půdní fond. Lesní půdní fond tvořily dle § 2 odst. 1 zákona o lesích, ve znění účinném k 24. 6. 1991, pozemky, které jsou trvale určeny k plnění funkcí lesů (lesní pozemky); dle písm. b) téhož ustanovení jsou jimi mimo jiné pozemky bez lesních porostů, které slouží lesnímu hospodářství a jsou pro ně nepostradatelné. Další pozemky mohl orgán státní správy lesního hospodářství za lesní prohlásit, v projednávané věci k tomu však nedošlo.

[14] Retenční nádrž, jejíž hráz leží na pozemku p. č. X, vznikla někdy v osmdesátých letech 20. století; žádnou původní dokumentaci se nepodařilo nalézt. Ke dni 24. 6. 1991 již existovala, ale její současná podoba pochází z rekonstrukce provedené v roce 2010. Kolaudační souhlas z 13. 1. 2011 na „vodní dílo Račák-rekonstrukce“ hovoří o nádrži, respektive hrázi. Pozemek p. č. X vznikl na základě geometrického plánu, který byl zpracován až po dokončení rekonstrukce. Dle rozhodnutí Městského úřadu Otrokovice, odboru životního prostředí, z 27. 9. 2011 byl u nově vzniklého pozemku p. č. X doplněn způsob ochrany: „pozemek určený k plnění funkce lesa“. Dle vyjádření Katastrálního úřadu pro Zlínský kraj měly původní pozemky k 24. 6. 1991 v evidenci nemovitostí zapsán druh pozemku „lesní půda“ a „ostatní vodní plocha“. V katastru nemovitostí je nyní pozemek evidován jako ostatní plocha se způsobem ochrany nemovitosti: „pozemek určený k plnění funkcí lesa“.

[15] Současný údaj v katastru nemovitostí není pro věc rozhodný, protože 1. 1. 1996 nabyl účinnosti zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon, který vymezuje lesní pozemky jinak než předchozí lesní zákon. Nicméně ani údaj o druhu pozemku v evidenci nemovitostí k 24. 6. 1991 není pro věc rozhodující. Jde pouze o formální podmínku, která sama o sobě pro posouzení povahy pozemku nedostačuje. Při zkoumání, zda pozemek v rozhodném okamžiku z hlediska § 2 písm. b) zákona o majetkovém vyrovnání náležel k lesnímu půdnímu fondu, je třeba vycházet z § 2 zákona o lesích, jenž akcentoval stav faktický oproti stavu evidenčnímu (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 4254/2017 nebo obdobně rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 2450/98). Ze stejných důvodů není pro věc rozhodný ani způsob evidence pozemku v lesním hospodářském plánu.

[16] Předmětný pozemek byl bez lesních porostů, ale mohl být k 24. 6. 1991 lesním pozemkem, pokud by sloužil lesnímu hospodářství a byl pro ně nepostradatelný dle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o lesích.

[17] Zvláštní senát se nejprve zabýval otázkou, co představovalo lesní hospodářství k 24. 6. 1991. Demonstrativní výčet § 2 odst. 1 písm. b) zákona o lesích stanoví, že pro lesní hospodářství jsou nepostradatelné zejména rozdělovací průseky, lesní cesty, plochy horních lesních skladů apod. Les je dle § 1 zákona o lesích trvalým zdrojem dřeva pro národní hospodářství. Dle § 1 zákona č. 96/1977 Sb., o hospodaření v lesích a státní správě lesního hospodářství, ve znění účinném k 24. 6. 1991, všechny lesy bez ohledu na velikost a správu (vlastnictví, užívání) musí být plánovitě obhospodařovány jako lesní fond tak, aby byla zajištěna co největší produkce jakostní dřevní hmoty, byly zabezpečovány a zlepšovány ostatní funkce lesů při dodržování trvalého působení účinků lesů a byly vytvářeny předpoklady pro racionalizaci lesního hospodářství. Jak zákon o lesích, tak zákon o hospodaření v lesích zdůrazňovaly ekonomicko-hospodářskou funkci lesa. Životní prostředí a ráz krajiny jako další aspekty lesa stály vedle lesního hospodářství a nebyly v něm zahrnuty (srov. § 4 odst. 5 zákona o lesích). Lesním hospodářstvím je dle zákona o lesích primárně produkce dřevní hmoty.

[18] Podpůrně lze rovněž uvést, že drobné vodní plochy a ostatní plochy označil za pozemky určené k plnění funkcí lesa až zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), účinný od 1. 1. 1996. Tento zákon zdůrazňuje péči o lesy a jejich zachování (§ 1) a s ohledem na pozměněný náhled rovněž nově definuje pozemky určené k plnění funkcí lesa (§ 3). Naopak dle staré koncepce, kterou lesní zákon změnil, je les předně zdrojem dřeva, což je plně v souladu s úvahami zvláštního senátu uvedenými v předchozím odstavci.

[19] Pozemek p. č. X sloužil od osmdesátých let minulého století k zadržování vody, k čemuž odkazuje i označení „retenční“ nádrž. Dle výpovědi svědka Ing. M. P. před okresním soudem nádrž po rekonstrukci zlepšila mikroklíma v lokalitě a vytvářela přírodní prostředí pro vodní živočichy a rostliny a sloužila k zadržení povodňové vody na potoce Vrbka. Dále sdělil, že původní účel nádrže nezná, ale v devadesátých letech v nádrži voda nebyla. Svědek Ing. T. H. před okresním soudem uvedl, že účelem nádrže je zadržet vodu v krajině, přičemž jej zřejmě plní již od svého vzniku, má i funkci protipovodňovou a po rekonstrukci rovněž funkci ochrany přírody. Dle vyjádření žalovaného sloužila nádrž původně k zdržování vody v krajině, ochraně před povodňovými vlnami a měla rovněž protipožární účel.

[20] Dle zvláštního senátu mohla nádrž sekundárně sloužit i lesnímu hospodářství, pokud poskytovala vláhu přilehlým stromům. Pozemek však nebyl pro lesní hospodářství nepostradatelný a nenaplnuje tedy definici dle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o lesích. Retenční nádrž ovlivňovala životní prostředí i ráz krajiny na pozemku p. č. X, k čemuž primárně sloužila. Pro produkci dřevní hmoty však nebyla nepostradatelná, ani jí neměla primárně sloužit. Pozemek p. č. X nesloužil k usnadnění těžby dřeva, jeho následnému zpracování ani k dosažení vyšší kvality dřevní hmoty. Celková souvislost s okolním prostředím není dle zákona o lesích, který nekladl velký důraz na ekologickou hodnotu lesa, dostatečná. Okresní soud tedy dospěl na základě jím provedeného dokazování ke správnému závěru, že pozemek p. č. X nebyl k 24. 6. 1991 lesním pozemkem.

[21] Lze uzavřít, že předmětný pozemek není zemědělskou nemovitostí dle § 2 písm. b) bodu 2. zákona o majetkovém vyrovnání. Dle § 10 odst. 4 téhož zákona rozhoduje o vydání pozemku, který není zemědělskou nemovitostí, a nebyla o něm uzavřena dohoda s osobou povinnou, soud tak, že může nahradit chybějící projev vůle povinné osoby k uzavření dohody.

pokračování

[22] K rozhodnutí o věci je tak dána pravomoc navrhovatele (výrok I.). Okresní soud ve Zlíně bude dále pokračovat v řízení ve věci vedené pod sp. zn. 36 C 341/2019, o nahrazení projevu vůle povinné osoby uzavřít dohodu o vydání pozemku. Jestliže ten, kdo je stranou kompetenčního sporu, vydal rozhodnutí ve věci a podle rozhodnutí zvláštního senátu není vydání takového rozhodnutí v jeho pravomoci, vysloví zvláštní senát nicotnost takového rozhodnutí. Zvláštní senát proto vyslovil nicotnost rozhodnutí Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Zlínský kraj, ze dne 12. 1. 2016, čj. SPU 015784/2016/Čer, (výrok II.).

[23] Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona o některých kompetenčních sporech závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 14. září 2021

JUDr. Michal Mazanec
předseda zvláštního senátu